

Список використаних джерел:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. / Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-42. Ст. 492.

Манжосова О.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Сучасною українською та світовою реальністю є глобальна пандемія інфекції Covid-19, викликаной коронавірусом SARS-Cov-2, яка є безпрецедентним випробуванням для людства в новітній історії. Виклики, з якими стикається в цій ситуації суспільство, державні та недержавні інституції і приватні особи, вимагають переосмислення та вироблення нових підходів до, здавалося б усталених, правових інститутів. Особливо актуальними, наразі, є проблеми забезпечення дотримання фундаментальних прав і свобод людини, оскільки саме в умовах пандемії можна говорити вже не про потенційну загрозу таким правам, а про випадки їх обмеження або порушення. Так, забезпечення реалізації та захист права особи на охорону здоров'я, передбачене Конституцією України та нормами Цивільного кодексу України в умовах пандемії, потребує подальшої наукової розвідки.

Право на здоров'я є основоположним в системі прав і свобод людини та визнається і закріплюється майже всіма міжнародними та національними нормативними актами. У преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я зазначено, що здоров'я – це не лише відсутність хвороб або

фізичних дефектів, а стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя [1], ці положення дублює й стаття 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я [2]. Зміст права на здоров'я, як комплексне поняття, з-поміж багатьох складових, таких як право на медичну допомогу, профілактику захворювань, безпечні та сприятливі для здоров'я умови життя, включає право на доступ до інформації, пов'язаної зі здоров'ям.

Цілком очевидно, що право на здоров'я пов'язане з правом на доступ до інформації. Таке право закріплюється нормами національного та міжнародного законодавства і включає право осіб на доступ до загальної інформації і, зокрема, до інформації, що представляє суспільний інтерес, а також інформації стосовно конкретної особи, що може вплинути на її особисті права.

Так, Законом України «Про доступ до публічної інформації» [3] інформація стосовно епідемії віднесена до публічної інформації, що передбачає презумпцію її відкритості. Гарантією забезпечення права на доступ до цієї інформації виступає обов'язок розпорядників інформації надавати інформацію шляхом систематичного та оперативного її оприлюднення в офіційних друкованих виданнях; на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет; на єдиному державному веб-порталі відкритих даних. Окрім того, деталізують порядок належного інформування населення в період пандемії, також норми Законів України: «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про забезпечення епідеміологічного та санітарного благополуччя населення», та Кодекс цивільного захисту [4; 5; 6], які містять положення щодо належного інформування населення про ситуацію навколо карантину та надзвичайної ситуації. Єдиний виняток з наведеного – це карантин, який може бути поєднано з надзвичайним станом. Проте інформаційні обмеження можливі виключно у випадках масових порушень громадського порядку. Без цих обставин надзвичайний стан також не є підставою для обмеження у сфері доступу до публічної інформації.

Обов'язок періодично повідомляти через засоби масової інформації про епідемічну ситуацію та здійснювані протиепідемічні заходи покладається на органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, органи державної санітарно-епідеміологічної служби та заклади охорони здоров'я.

У випадках, коли посадові особи не публікують інформацію про здоров'я попередньо або не реагують на запити про інформацію, населення зазнає негативних наслідків для здоров'я і не може повною мірою реалізувати своє право на здоров'я.

Оперативність публікації медичної інформації також є ключовою для забезпечення безпеки та здоров'я особи, включаючи людей з обмеженими можливостями. Важливим також є надання інформації доступними мовами та у доступних форматах за допомогою доступних технологій.

Забезпечення права на інформацію є необхідною відповіддю на пандемію COVID-19. Спільними зусиллями держав усього світу на сьогодні розроблений дієвий алгоритм забезпечення доступу до інформації. Ця інформація повинна публікуватися щодня у загальноприйнятому, відкритому та багаторазовому форматі і містити наступні дані: кількість виявлених та підозрюваних випадків, розподілених за станом здоров'я, місцезнаходженням, етнічною приналежністю, статтю та віком; кількість постраждалих медичних працівників та інших ключових працівників; кількість людей, які померли як у лікарні, так і за її межами, госпіталізовані, перебувають у реанімації, потребуючи апаратів штучної вентиляції легенів, виписані або в карантині, дезагредовані за місцем розташування, етнічною приналежністю, статтю та віком; кількість постраждалих медичних працівників та інших ключових працівників; кількість проведених тестів та розбиття результатів за місцем розташування, етнічною приналежністю, статтю та віком, кількістю перевірених медичних працівників та інших ключових працівників, критеріями прийнятності для тестування; кількість людей, з якими зв'язалися та пропустили їх за допомогою відстеження контактів, кількість людей, зайнятих для проведення відстеження; наявність закладів охорони здоров'я, що забезпечують тестування, запасів приладдя та обладнання, лікарняних ліжок, часу очікування з урахуванням місця розташування; назви та місцезнаходження лікарень, закладів охорони здоров'я; імена та біографії членів усіх зовнішніх груп або комітетів, що надають наукові, економічні та інші поради державним органам; копії всіх протоколів засідань, робочих документів та порад, що надаються урядам; існуючі та

заплановані випробування нових профілактичних вакцин, препаратів та засобів, методів лікування та лікування, з детальними результатами тощо.

Надійна, точна та доступна інформація про пандемію також є важливою для зменшення ризику передачі вірусу та захисту населення від небезпечної дезінформації. Така інформація має вирішальне значення для зменшення можливості стигматизації або дискримінації вразливих груп, включаючи інфікованих COVID-19. Це також дозволяє громадськості зрозуміти та оцінити, чи є реакція держави належною та достатньою для їх захисту. Особливо це стосується вразливих верств населення, осіб похилого віку, осіб з хронічними захворюваннями, у яких вірогідним є ускладнений перебіг хвороби. Належна поінформованість є суттєвим засобом проти дезінформації, навмисної чи неусвідомленої, оскільки дає змогу особам скорегувати власну поведінку.

Отже, варто відзначити, що існуюче на сьогодні в Україні законодавче унормування доступу до інформації є недостатнім в умовах сучасних викликів, пов'язаних із пандемією.

Ще одним важливим аспектом в сфері доступу осіб до інформації про пандемію, на який необхідно звернути увагу, це участь, зокрема контроль громадськості в процесі інформаційного забезпечення. Так, Рада Європи також підкреслила важливість зовнішнього контролю, заявивши, що «.....офіційні повідомлення не можуть бути єдиним інформаційним каналом про пандемію. Це призведе до цензури та придушення законних проблем. Журналісти, засоби масової інформації, медичні працівники, громадські активісти та громадськість у цілому повинні вміти критикувати владу та ретельно вивчати їх реакцію на кризу» [7]. Отже, відкритість допомагає забезпечити довіру громадськості до дій державних інституцій та стимулювати підзвітність останніх. Це також робить громадськість більш обізнаною про ситуацію, що дозволяє обрати адекватні ситуації способи захисту. Крім того, це дозволяє громадськості розуміти зміст прийнятих органами державної влади рішень по боротьбі з пандемією, приймати участь в обговоренні та оцінці цих рішень. Такий діалог між владою та суспільством здатний підвищити довіру до влади та

призвести до усвідомленої поведінки суспільства в складних умовах пандемії.

Список використаних джерел:

1. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_599#Text (дата звернення 14.02.2021)
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України 19.11.1992р. *Відомості Верховної Ради України. 1993. № 4. Ст.19.*
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011р. *Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314.*
4. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України 06.04.2000р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення 18.02.2021)
5. Про забезпечення епідеміологічного та санітарного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4004-12> (дата звернення 18.02.2021)
6. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2.10.2012р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5403-17> (дата звернення 18.02.2021)
7. Council of Europe, Respecting democracy, rule of law and human rights in the framework of the COVID-19 sanitary crisis: A toolkit for member states, Information Documents SG/Inf(2020)11. 7 April 2020. URL : <https://rm.coe.int/sg-inf-2020-11-respecting-democracy-rule-of-law-and-human-rights-in-th/16809e1f40> (дата звернення 18.02.2021)

Факас І.Б.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**УЧАСТЬ ПРИСЯЖНИХ У ЗДІЙСНЕННІ
ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА**

Метою реформування будь-якого правового інституту є, передусім, його удосконалення та ефективне функціонування.